

Окружни поглавар Которског округа Едуард Гри де Ронзе тражи објашњење од Петра II поводом прогласа који је упутио Бокељима и Дубровчанима

№ 268/2

Ц. и К. судији у Котору

Од прије неколико дана штампани и распрострањени проглас црногорског владике, којим је тешко пријетио сваком Бокељу и Дубровчанину који не би признао власт хрватског бана, присилио ме као претставника владе у овом округу, да тражим нека објашњења од самог владике. Владика ме увјерно "да је проглас настао једино усљед вијести које су му стално долазиле да су се тобоже Бокељи хтјели подати (dedicarsi) некој италијанској влади; да је проглас у сагласности са увјерењем које ми је он био дао када је недавно био у Котору; да је он намјеравао да запријети само оној страни Боке и Дубровника која би се хтјела извући из припадности ћесарске круне; да је, он мислио да ми тим прогласом чини пријатну услугу, јер је произишао из осјећања које је он увијек гајио према аустријској влади и који ће остати стално код њега у сваком односу једнако онакви какве сам их ја знао до данас."

Хитам да овим упознам г. г. судије и општинско вијеће с молбом да се садржај овог прогласа саопшти само оним општинама или особама до којих ће допријети владицин проглас, те да би знали да Црногорци не намјеравају да употријебе насилје према вјерним аустријским поданицима. Напомињем само толико да у одговору који упућујем владици, у којем му захваљујем на реалним осјећањима, додајем још и то да издајника према своме законитом суверену нема међу Бокељима.

Котор, 14 јуна 1848 г.

Гриј

ЈЕДАН ПОКЛОН ВЛАДИКЕ САВЕ ПЕТРОВИЋА ЕПИСКОПУ ПРОКОПИЈУ ПОПОВИЋУ

У загребачком часопису **Хисторијски зборник** (Година I, 1948, Број 1-4, стр. 217-221) налази се кратак историјат новооснованог Музеја Срба у Хрватској и преглед важнијих изложених предмета у Музеју. У томе опису стоји да Музеј има и **Октоих** из Црнојевића штампарije, као и једно **Еванђеље**, "које је Петар Велики поклонио цетињском митрополиту Данилу, а цетињски митрополит Сава епископу Прокопију Поповићу".

На предлог писца ових редака Историјски институт Народне Републике Црне Горе писмено је замолио Управу Музеја Срба у Хрватској, који је као посебно одјељење Повјесног музеја Хрватске у Загребу, да учини Институту услугу и снимити записе са **Октоиха** и **Еванђеља**, о којима је ријеч, уколико су сачувани. Управа Музеја то је одмах љубазно урадила и 1 октобра 1949 г. писмено извјестила Историјски институт да је из Црнојевића **Октоиха** "нажалост издерана већина листова. Оно мало што је остало нема записа".

Са **Еванђељем** међутим ствар стоји овако. По љубазном извјештају управника Повјесног музеја Хрватске, у приказу историјата Музеја Срба у Хрватској, који је објављен у поменутом загребачком **Хисторијском зборнику**, "омашћом је књига коју је Петар Велики даровао названа Јеванђеље. Књига је у ствари Архијерејски чиновник..." Важније је што управник Музеја каже у наставку свога писма, а наиме да је тај **Архијерејски чиновник** штампан у Москви 1721 године. Но у запису на томе **Архијерејском чиновнику** стоји да је он поклоњен владици Данилу 1715 године, из чега управник Повјесног музеја тачно закључује, да је запис на књизи "каснијег датума и онај који га је писао сјећао се да је Петар Велики 1715 г. даривао Црну Гору, па је ставио ту годину, не водећи рачуна о томе да цар није могао 1715 даривати књигу која је истом 1721 штампана".

Сасвим је могуће да дародавац ове старе црквене књиге није гледао годину њенога штампања приликом поклона, а знајући да је владика Данило

донио велик број црквених књига из Русије, мислио је да је она једна од тада дарованих књига владици Данилу. Но то ништа не умањује карактеристичну и важну присну везу између црногорских митрополита и митрополита Срба у Хрватској. Она је позната још за вријеме владике Данила, јер је он чак док је био у Москви 1715 године покљонио игуману и јеромонаху манастира Комоговине у Хрватској дванаест **минеја** (уп. Стојановићеве **Старе српске записе и натписе** књ. V, бр. 7441 и **Историске записе** књ. I, стр. 24). Из записа о коме је ријеч у овом прилогу види се да је та веза настављена и између каснијих митрополита. Цио тај запис гласи:

"Царскога пресветлаго валичства (sic!) Петра Алексијевича васерусскога / самодржца пожалованије / Преосвештеному митрополиту / цетинскому кир Данилу / Љето 1715 августа 16. / 1758 ијунија 21 / Високо Преосвештенејши / Г(о) с(поди)н Сава Петровић / митрополит Црногорски / Скендериски, Приморја / и прочаја и п(р)очаја / пожалова сию Г(о) (споди)ну / Епископу Прокопију / Поповију.

Запис се наставља на 15 листова (ја сам косим цртама тако текст и одвојио), а датуми су црквеним словима, али сам ја текст транскрибовао и датуме метнуо арапским цифрама. Нијесам могао утврдити ко је писао запис, али ми се чини из једног кратковременог срањивања, да није нити руком митрополита Саве, нити руком митрополита Василија, па је сигурно епископ Прокопије написао запис својом руком.

Ристо Ј. Драгићевић

ЈЕДНА ИЗЈАВА ВЛАДИКЕ РАДА НЕКОМ ЕНГЛЕСКОМ ЛОРДУ

У својим "Гисмима из Италије" Љубомир Ненадовић нам прича да су Енглези много уважавали нашега Владикау за вријеме његова боравка у Неапољу. "Једном пре подне седео сам и играо шаха с" (Владиком), тако он износи, "а један лорд пријави се и уђе с речима: "Нисам могао поћи из Неапоља, а да се не опростим с вама; будите уверени да ми је милије, што сам видео и познао вас, него Неапољ". Енглези ретко ласкају; богати лордови нигда. Ако коме ласкају, то само дамама. Владика се познао са тим лордом змус на соаретима. При поласку молио је владикау, да му да једну своју слику. Владика му даде. За тим молио га, да му за спомен напише два три стиха испод те слике. Владика узе перо, да напише, и после кратког мишљења, потписа само своје име, и поврати Енглезу слику, па му рече: "Моји су стихови сви жалосни; ја их не пишеш више! — Ја пред собом видим гробну плочу, на којој стоји написано: Овде лежи владика црногорски; умро је, није дочекао да види спасење својега народа. И томе имамо највише захвалити вашим земљацима, господине, који мртву турску руку држе под нашом гушом. И кад год видите ову слику, сетите се милиона хришћана, који су моја браћа, и који, без икаквих права, пиште под нечовечном турском руком; и ви те Турке браните. Кад дођете у богати Лондон, и кад покажете ову слику својим пријатељима, немојте им казати: ово је владалац једног срећног народа; него им кажите: ово је мученик једнога за слободу мученичког народа. Кажите им: Срби могли би победити Турке, али не могу да умилостиве вас, хришћане". — Владика је са осећањем говорио; познало му се то на лицу. Сердар Андрија, који није разумевао што владика француски говори, полако ми рече: "Жао господару, што тај Инглез хоће да иде". Лорд је и после овог говора владичина остао хладан, као сваки Енглез. Тако је бар изгледало. Он опет замоли владикау, да му за спомен напише од прилике то, што је сада казао. Владика му одговори: "У нас Срба има једна песма, која каже: да се море претвори у мастило, а небо у лист књиге беле, не би се наши јади исписали. То је малено место за нашу тугу". Гисма из Италије, Српска књижевна задруга, 107, стр. 18—20).